

แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือ
ประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17
(โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก สรกฤต จินสมุทร
รองเสนาธิการมณฑลทหารบกที่ 17

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2568

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย	พันเอก สรกฤต จินสมุทร
เรื่อง	แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชน ของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)
วันที่	๑ กันยายน 2568 จำนวนคำ : 13,769 จำนวนหน้า : 47
คำสำคัญ	การบรรเทาสาธารณภัย, การช่วยเหลือประชาชน, อุทกภัย
ชั้นความลับ	ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยแนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (กรณีศึกษาอุทกภัย)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์อุทกภัย และเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยใช้กรอบแนวคิด 7S Framework, SWOT, TOWS Matrix และ PESTEL ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากเอกสารทางยุทธศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า มณฑลทหารบกที่ 17 มีความพร้อมด้านโครงสร้างกำลังพล การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และศักยภาพการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันทั่วทั้งที่ อย่างไรก็ตามยังพบข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือยุทธโธปกรณ์ และการฝึกอบรมเฉพาะทางในการจัดการภัยพิบัติ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ การเพิ่มบทบาทของกองทัพในระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับจังหวัด การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และการจัดตั้งศูนย์ประสานงานภัยพิบัติถาวร ส่วนข้อเสนอเชิงปฏิบัติ ได้แก่ การฝึกอบรมและจำลองสถานการณ์ร่วม การจัดหาเทคโนโลยีสนับสนุนการช่วยเหลือประชาชน และการพัฒนาระบบเตือนภัยและข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของมณฑลทหารบกที่ 17 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันต่อสถานการณ์ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์กองทัพบก 20 ปี

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Sorakrit Jeansamut
TITLE: Guidelines for Developing a Disaster Relief and Civil Assistance Model of the 17th Military Circle (A Case Study on Floods)
DATE: 9 September, 2025 **WORD COUNT :** 13,769 **PAGES :** 47
KEY TERMS: Disaster Relief, Civil Assistance, Floods
CLASSIFICATION: Unclassified

This research aimed to study and analyze both internal and external environments affecting the disaster relief and civil assistance operations of the 17th Military Circle during flood situations. The goal was to propose guidelines for developing a more effective and sustainable disaster relief model. The study employed the 7S Framework, SWOT Analysis, TOWS Matrix, and PESTEL Analysis to conduct in-depth analysis based on strategic documents.

The research findings indicate that the 17th Military Circle possesses readiness in terms of personnel structure, integration with governmental agencies, and the capacity to respond promptly to emergency situations. However, limitations were identified in budget, specialized disaster response equipment, and specific training programs. Policy recommendations include strengthening the military's role in provincial disaster management systems, enhancing inter-sectoral collaboration networks, and establishing a permanent disaster coordination center. Operational recommendations include joint training and simulation exercises, acquisition of advanced civil assistance technologies, and systematic development of early warning and information systems.

The results of this study can serve as a framework to enhance the capability of the 17th Military Circle and related agencies in providing timely and effective civil assistance during crises, in alignment with the 20-Year National Strategy and the 20-Year Army Strategy.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยเรื่อง “แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)” ตลอดจนสนับสนุนทรัพยากรและข้อมูลที่เป็นอย่างครบถ้วน

ข้าพเจ้าขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มณฑลทหารบกที่ 17 ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลเชิงลึก และให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณครอบครัว และผู้ที่ให้กำลังใจในการจัดทำผลงานวิจัยตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ทั้งนี้ หากปราศจากแรงสนับสนุนและความกรุณาจากทุกท่าน ข้าพเจ้าไม่อาจดำเนินการศึกษาวิจัยให้แล้วเสร็จลุล่วงไปด้วยดีได้

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 บทแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
สถานการณ์สาธารณสุขโลก	7
สถานการณ์อุทกภัยของประเทศไทย	8
แนวโน้มอุทกภัยและผลกระทบทางเศรษฐกิจในอนาคต	10
แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มทบ.17	13
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 บทวิเคราะห์	
การบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ในปัจจุบัน	21
สภาพปัญหาการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑล ทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ในปัจจุบัน	24
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชน ของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 บทวิเคราะห์

แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของ มณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)	36
---	----

สรุปแนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของ มณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)	39
---	----

บทที่ 4 บทอภิปรายผล

ความเหมาะสมของบทบาทมณฑลทหารบกที่ 17 ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือ ประชาชนกรณีอุทกภัย	41
ข้อจำกัดด้านโครงสร้างและทรัพยากรที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน	41
ความพร้อมของกำลังพลและการพัฒนาขีดความสามารถเฉพาะทาง	41
โอกาสในการยกระดับประสิทธิภาพผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีและแนวทาง ยุทธศาสตร์	41
ความจำเป็นในการเสริมสร้างระบบการฟื้นฟูหลังสถานการณ์อุทกภัย	41
ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย	43
ความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี	43
การอภิปรายผลเชิงกลยุทธ์ผ่าน TOWS Matrix	43
ความสอดคล้องกับบริบทของกองทัพบกและยุทธศาสตร์ชาติ	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 บทสรุป

สรุปผลการวิจัย	45
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ	46
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	47

เอกสารอ้างอิง

ประวัติย่อผู้วิจัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹ พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพกำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย” จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญ นอกเหนือการปกป้องรักษาเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งอาณาเขตของประเทศแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่ง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี² ด้านความมั่นคง ข้อ 1 (ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข) แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ(พ.ศ.2557-2561) เป็นกรอบแนวทางจัดทำแผนรองรับเผชิญกับสาธารณภัย ปรับปรุงกฎระเบียบ และกลไกการบริหารใหม่ มุ่งเน้นการฝึกกำลังและการบูรณาการแผนระดับกระทรวง กรม จังหวัด และท้องถิ่น ให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพทั้งระบบการแจ้งเตือน สาธารณภัยที่ชัดเจน แม่นยำ และกระจายข้อมูลได้ทันทั่วถึงที่ เตรียมแผนและบัญชีทรัพยากร เครื่องมือ ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆเพื่อใช้ในการบริหารจัดการทั้งในห้วงก่อนเกิดภัย ขณะเกิด และหลังเกิด ให้มีประสิทธิภาพตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

ทั้งนี้บทบาทของทหารในการใช้กำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ถูกระบุไว้ในวัตถุประสงค์ทางทหารของกระทรวงกลาโหม ที่กำหนดให้กองทัพไทยมีหน้าที่ส่วนหนึ่งในการสนับสนุนและร่วมใจพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัย และตามพระราชบัญญัติ จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551³ ที่ได้มีการจัดแบ่งส่วนราชการประกอบไปด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศและส่วนราชการอื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา และกำหนดให้กองทัพบกในฐานะส่วนราชการขึ้นตรงกองทัพไทย มีหน้าที่ควบคุม อำนาจการ สั่งการ และกำกับดูแลการดำเนินงานของส่วนราชการในกองทัพบก การเตรียมกำลัง การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับ

การใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยกองทัพบกได้กำหนดพันธกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทหารเพื่อพัฒนาประเทศไว้ส่วนหนึ่งว่า เป็นการสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ การพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าภารกิจด้านการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชนของกองทัพบก มีความสอดคล้องกับ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเรื่องการใช้อำนาจทหารเพื่อพัฒนาประเทศ และวัตถุประสงค์ทางทหารของกระทรวงกลาโหม เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ช่วยเหลือประชาชน และบรรเทาสาธารณภัย โดยมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในพันธกิจของหน่วยงาน โดยกรอบแนวทางการเตรียมความพร้อมและเสริมสร้างขีดความสามารถให้กองทัพบกตามยุทธศาสตร์กองทัพบก. พ.ศ.2560-2579⁴ “เป็นกองทัพบกที่มีศักยภาพทันสมัยเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชนและเป็นหนึ่งในกองทัพบกชั้นนำของภูมิภาค” ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การสนับสนุนการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน การช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมส่วนราชการพลเรือนและภาคเอกชนในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเวลาและทันต่อสถานการณ์ ปรับปรุงแผนให้ทันสมัยพัฒนาการจัดหน่วยโครงสร้างการจัดการสาธารณภัยให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล พัฒนาระบบฐานข้อมูล เครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด

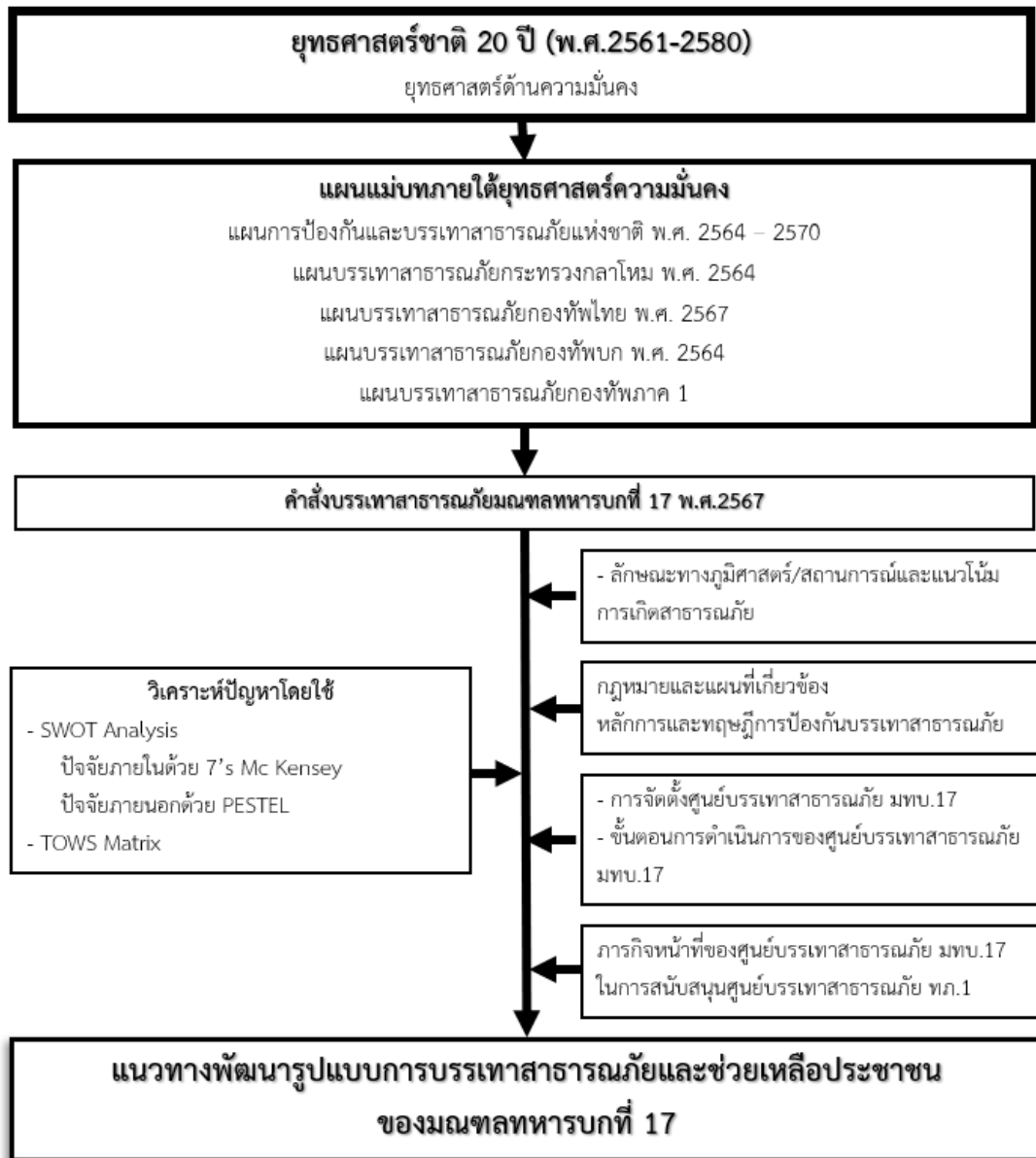
สำหรับมณฑลทหารบกที่ 17 เป็นหน่วยในอัตราของกองทัพบกที่ 1 ตามการจัดส่วนราชการของกองทัพบก มีภารกิจสนับสนุนภารกิจของรัฐในการช่วยเหลือประชาชน ตามการแบ่งมอบพื้นที่ของกองทัพบก ให้รับผิดชอบพื้นที่ จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี การดำเนินงานโดยภาครัฐทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารในแนวทางปฏิบัติ ร่วมกันในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารนั้น จะต้องมีการประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ ฝ่ายทหารอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร ขึ้นอยู่กับระดับของหน่วยและสถานการณ์ สาธารณภัยเพื่อประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการสาธารณภัย รวมทั้งการบรรยายสรุปสถานการณ์ประจำวัน เพื่อทำความเข้าใจ ต่อสถานการณ์ให้ตรงกัน โดยยึดกรอบแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานหลักสากล และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550⁵

ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินงานโดยภาครัฐทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารในแนวทางปฏิบัติร่วมกันในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารนั้นยังมีความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติเนื่องจาก มณฑลทหารบกที่ 17 รับผิดชอบในพื้นที่ 2 จังหวัด ทำให้การปฏิบัติงานร่วมอาจมีความแตกต่าง ทำให้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและสับสนในบางครั้ง เพื่อที่จะให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จึงควรศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) เพื่อที่จะได้ทราบแนวทางการปฏิบัติ ปัญหาข้อขัดข้อง เพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาแนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ให้มีประสิทธิภาพ และสามารถยกระดับการปฏิบัติการกิจให้มีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาข้อขัดข้องในการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)
3. หาแนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามแนวทางที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนด

2. ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นศึกษารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากฐานข้อมูลมณฑลทหารบกที่ 17 สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ของหน่วยที่เกี่ยวข้อง ฐานข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสอบถามคำถามปลายเปิดกับผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี SWOT Analysis วิเคราะห์ปัจจัยภายในด้วย 7's Mc Kensey วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกด้วย PESTEL TOWS Analysis และสังเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ และพัฒนาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระดับยุทธศาสตร์

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	ธ.ค.67	ม.ค.68	ก.พ. 68	มี.ค.68	เม.ย. 68	พ.ค. 68
เสนอโครงร่างวิจัย	←→					
เก็บรวบรวมข้อมูล		←→				
วิเคราะห์ข้อมูล			←→			
สรุปผลการวิจัยและอภิปราย				←→		
เขียนรายงานและนำเสนอ					←→	

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพแวดล้อมที่ส่งต่อการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)ในปัจจุบัน
2. ทำให้ปัญหาข้อขัดข้องของการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)
3. ทำให้สามารถกำหนดรูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)ที่เหมาะสมได้

บทที่ 2

บทแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ก่อนจะนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีหัวข้อเนื้อหา ประกอบด้วย

- สถานการณ์สาธารณภัยโลก
- สถานการณ์อุทกภัยของประเทศไทย
- แนวโน้มอุทกภัยและผลกระทบทางเศรษฐกิจในอนาคต
- แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มทบ.17
- เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์สาธารณภัยโลก

องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) คาดการณ์ว่า จำนวนประชากรโลกจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 9,700 ล้านคน ภายในปีพ.ศ. 2593 จากปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 7,700 ล้านคน ซึ่งจะทำให้ความต้องการสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพิ่มสูงขึ้น และยังทำให้แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญ คือ การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางเมื่อเกิดสาธารณภัยที่ต้องได้รับการดูแลเป็นการเฉพาะนอกจากนี้ยังพบอีกว่าการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้าและการลงทุน เป็นสาเหตุที่ทำให้มีการแข่งขันและการตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น ซึ่งผลที่ตามมา คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ถูกใช้อย่างฟุ่มเฟือยการพัฒนาด้านต่างๆ ที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืน ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวของทรัพยากรลดลง เป็นเหตุให้ระบบนิเวศถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดการผันแปรของฤดูกาล ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นสาธารณภัยที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และเป็นความท้าทายของหลายประเทศทั่วโลกที่ต้องเผชิญความเสี่ยงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (UN, World Population Prospects 2019: Highlights) Global Climate Risk Index 2020 รายงานอ้างอิงจาก Germanwatch ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงผลกำไรของประเทศเยอรมันได้ประเมินและจัดอันดับประเทศที่มีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกโดยผลการศึกษได้ระบุ

ว่า ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความเสี่ยงสูงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันดับ 8 และในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2542-2561 ประเทศไทยได้เกิดภัยธรรมชาติถึงจำนวน 147 ครั้ง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเกิดมหาอุทกภัยมีความเสียหาย คิดเป็นร้อยละ 2.3 ต่อค่าเฉลี่ยผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) ได้ระบุว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความเปราะบางสูงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อาจทำให้ระดับน้ำทะเลเฉลี่ยทั่วโลกเพิ่มขึ้นสูงถึง 1.1 เมตรภายในปี พ.ศ. 2643 อีกทั้งองค์กร Climate Central ที่ไม่แสวงผลกำไรของสหรัฐอเมริกา ได้ทำการศึกษากรณีสภาพภูมิอากาศที่มีความรุนแรงมากขึ้น มีแนวโน้มทำให้เกิดสาธารณภัยต่อเมืองใหญ่ทั่วโลกที่อยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลเช่น เมืองมุมไบ สาธารณรัฐอินเดีย เมืองเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย จะมีโอกาสเกิดความเสี่ยงสูงจากน้ำท่วมพื้นที่ตามแนวชายฝั่งและการทรุดตัวของพื้นดิน

สถานการณ์อุทกภัยของประเทศไทย

เป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากฝนตกหนักและฝนตกสะสมเป็นเวลานาน ทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง และน้ำล้นตลิ่ง ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหายโดยมีสาเหตุหลักได้แก่ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมทะเลอันดามันและอ่าวไทยซึ่งในประเทศไทยจะพัดอยู่ในช่วงกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมประเทศไทยและอ่าวไทยในช่วงกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ มรสุมที่พัดผ่านบริเวณประเทศไทยในช่วงของแต่ละเดือน หย่อมความกดอากาศต่ำและพายุหมุนเขตร้อน (ดีเปรสชัน โซนร้อน และไต้ฝุ่น) ทั้งนี้แนวโน้มผู้ได้รับผลกระทบไม่คงที่ขึ้นอยู่กับจำนวนของพายุที่เกิดขึ้นในแต่ละปี

1. สถานการณ์อุทกภัยปี พ.ศ. 2567

ประเทศไทยเกิดอุทกภัยช่วงปลายเดือนสิงหาคมถึงต้นเดือนกันยายน 2567 ซึ่งส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อพื้นที่หลายจังหวัดทั่วประเทศ ครอบคลุมทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ โดยมีขอบเขตของผลกระทบที่ขยายวงกว้างจากระดับหมู่บ้านไปจนถึงระดับจังหวัด ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ทั้งนี้ ความรุนแรงของผลกระทบมีความ

แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ โดยบางจังหวัดในภาคเหนือได้รับผลกระทบอย่างหนักใน ขณะที่บางพื้นที่เริ่มเห็นสัญญาณการฟื้นตัว การประเมินความเสียหายทางเศรษฐกิจ ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อภาคการเกษตร ซึ่งได้รับความเสียหายมากที่สุด ตามมาด้วยภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของ โครงสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่เสี่ยงภัย

2. ภาพรวมของเหตุการณ์และพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

สถานการณ์อุทกภัยในประเทศไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2567) ระหว่างวันที่ 16 สิงหาคม ถึง 1 กันยายน 2567 นับเป็นเหตุการณ์ที่สร้างผลกระทบ อย่างกว้างขวางและรุนแรง ครอบคลุมพื้นที่ 23 จังหวัดทั่วประเทศ ทั้งในภาคเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ขอบเขตของผลกระทบกินวงกว้างถึง 102 อำเภอ 421 ตำบล และ 2,277 หมู่บ้าน ส่งผลให้ประชากรจำนวน 69,130ครัวเรือน ได้รับผลกระทบโดยตรง นอกจากนี้ ยังมีผู้เสียชีวิต 22 ราย และผู้ได้รับบาดเจ็บ 19 ราย สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งนี้ ณ วันที่ 1 กันยายน 2567 สถานการณ์อุทกภัยยังคงดำเนินอยู่ใน 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย สุโขทัย พิชญ์โลก และ หนองคาย โดยมีผลกระทบต่อ 18 อำเภอ 70 ตำบล และ 223 หมู่บ้าน ส่งผลให้ประชากร 3,979 ครัวเรือน ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการลดลงของพื้นที่ที่ได้รับ ผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับช่วงเวลาที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม การที่สถานการณ์ ยังคงดำเนินอยู่ในบางพื้นที่ประกอบด้วย เชียงราย มีพื้นที่ได้รับผลกระทบ 5 อำเภอ ครอบคลุม 7 ตำบล 14 หมู่บ้าน ส่งผลกระทบต่อ 404 ครัวเรือน และมีผู้เสียชีวิต 2 ราย โดยระดับน้ำมีแนวโน้มลดลง สุโขทัย เป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยมีพื้นที่ ได้รับผลกระทบ 6 อำเภอ ครอบคลุม 39 ตำบล 104 หมู่บ้าน ส่งผลกระทบต่อ 3,483 ครัวเรือนและระดับน้ำมีแนวโน้มลดลง พิชญ์โลก มีพื้นที่ได้รับผลกระทบ 2 อำเภอ ครอบคลุม 3 ตำบล 5 หมู่บ้าน ส่งผลกระทบต่อ 40 ครัวเรือน ทั้งนี้ ระดับน้ำมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การขยายตัวของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ หนองคาย มีพื้นที่ได้รับ ผลกระทบ 5 อำเภอ ครอบคลุม 21 ตำบล 100 หมู่บ้าน ส่งผลกระทบต่อ 52 ครัวเรือน โดยระดับน้ำมีแนวโน้มลดลง

3. การประเมินความเสียหายทางเศรษฐกิจ

สถานการณ์อุทกภัยในภาคเหนือของประเทศไทยได้ส่งผลกระทบอย่างมี นัยสำคัญต่อเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและระดับประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) โดย หอการค้าไทยและมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยได้ดำเนินการประเมินมูลค่าความเสียหาย เบื้องต้น ซึ่งคาดว่าจะอยู่ที่ประมาณ 8,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยมีข้อสมมติว่าสถานการณ์จะคลี่คลายภายในระยะเวลา 15 วัน นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ผลกระทบรายภาคเศรษฐกิจ พบว่า

- ภาคการเกษตรได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 7,168 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 89.6 ของความเสียหายทั้งหมด

- ภาคบริการได้รับผลกระทบเป็นอันดับสอง โดยมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 693 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.66

- ภาคอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบน้อยที่สุดในสามภาคหลัก โดยมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 139 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.74

ทั้งนี้ จังหวัดที่ได้รับความเสียหายสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ 1) เชียงราย มูลค่าความเสียหายรวม 3,632 ล้านบาท 2) พะเยา มูลค่าความเสียหายรวม 2,034 ล้านบาท และ 3) สุโขทัย มูลค่าความเสียหายรวม 1,359 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม มีการคาดการณ์ว่าหากสถานการณ์อุทกภัยยืดเยื้อเป็นระยะเวลา 1 เดือน และขยายวงกว้างสู่ลุ่มน้ำที่มีพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ มูลค่าความเสียหายอาจเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วถึง

แนวโน้มอุทกภัยและผลกระทบทางเศรษฐกิจในอนาคต

จากรายงานเรื่อง Thailand Economic Monitor Building a Resilient Future : Coping With Droughts and Floods (ธนาคารโลก, 2566) ระบุว่า ประเทศไทยมีความเปราะบางอย่างมีนัยสำคัญต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อันเนื่องมาจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ อาทิ การมีชายฝั่งทะเลที่ยาว ระบบเกษตรกรรมที่อ่อนไหว และมีความเสี่ยงสูงต่อภัยธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พายุ อุทกภัย และภัยแล้ง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความแปรปรวนของสภาพอากาศกำลังส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายในการก้าวสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง ธนาคารโลกยังระบุว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากอุทกภัย โดยการวิเคราะห์แนวโน้มและการคาดการณ์ในอนาคตแสดงให้เห็นถึงภาพที่น่าวิตกกังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าภายใต้สถานการณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับสูงสุด อุณหภูมิเฉลี่ยรายวันอาจเพิ่มขึ้นถึง 1.8°C ภายในปี 2583-2602 และอาจสูงถึง 3.8°C ภายในปี 2623-2642 การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจจากอุทกภัยในอนาคตแสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในระดับที่สูงมาก โดยการประเมินความเสียหายต่อเศรษฐกิจที่เกิดจากอุทกภัยภายในกลางศตวรรษนี้มี

ตั้งแต่ร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 44 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เมื่อเทียบกับสถานการณ์ที่ไม่มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่แน่นอนสูงของผลกระทบในอนาคต นอกจากนี้ รายงานการประเมินรายได้และรายจ่ายสาธารณะของประเทศไทยโดยธนาคารโลก (2023) ยังชี้ว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจทำให้ GDP ของไทยลดลงร้อยละ 10-20 ภายในปี 2593 การคาดการณ์ยังระบุว่าหากเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในช่วงต้นทศวรรษ 2030 อาจสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 10-15 ของ GDP ซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าความเสียหายจากเหตุการณ์อุทกภัยในปี 2554 ถึงสองเท่า ประเทศไทยเผชิญกับความเสี่ยงสูงจากภัยธรรมชาติ และได้รับการจัดอันดับสูงในดัชนีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติต่างๆ ดัชนีความเสี่ยง INFORM ซึ่งเป็นการประเมินความเสี่ยงระดับโลก ในประเด็นวิกฤตด้านมนุษยธรรมและภัยพิบัติ จัดอันดับประเทศไทยอยู่ที่ 74 อย่างไรก็ตาม ในด้านความเสี่ยงเฉพาะการเกิดอุทกภัย ประเทศไทยถูกจัดอันดับที่ 9 จาก 191 ประเทศ รองจากเมียนมาร์ เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งตอกย้ำถึงความเสี่ยงสูงมากต่อน้ำท่วมทั้งในแง่ความถี่และผลกระทบ การศึกษาเชิงประจักษ์ชี้ให้เห็นว่าการเกิดอุทกภัยทั่วประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เขตเมือง และลุ่มแม่น้ำสำคัญซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางสูงต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการคาดการณ์ระบุว่าจำนวนประชากรที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยอาจเพิ่มขึ้นถึง 2.5 เท่าภายในปี พ.ศ. 2578-2587 เมื่อเทียบกับปี 2553 ความเสี่ยงนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของประชากรร้อยละ 22 ของประเทศและสร้าง GDP เกือบร้อยละ 50 พื้นที่ดังกล่าวมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอุทกภัยในอนาคต อันเนื่องมาจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์และการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ความเสี่ยงจากอุทกภัยที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อห่วงโซ่อุปทาน กระบวนการผลิต และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การตระหนักถึงความเสี่ยงเหล่านี้และการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวของประเทศไทยต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนามาตรการรับมือและการปรับตัวที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

จากการศึกษาสถานการณ์อุทกภัยและการจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย พบว่าประเทศกำลังเผชิญกับความท้าทายที่เร่งด่วนในการเตรียมรับมือกับอุทกภัยที่มีแนวโน้มรุนแรงและถี่ขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การคาดการณ์

ระบุว่าอุณหภูมิเฉลี่ยรายวันอาจเพิ่มขึ้นถึง ซึ่งจะส่งผลให้รูปแบบและความรุนแรงของ อุทกภัยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากอุทกภัย ในอนาคตอาจสูงถึงร้อยละ 44 ของ GDP ภายในกลางศตวรรษนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความ จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบการจัดการอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นมากขึ้น การวิเคราะห์โครงสร้างงบประมาณด้านการป้องกันอุทกภัยเผยให้เห็นถึงปัญหาสำคัญ หลายประการประการแรก มีการพึ่งพามาตรการเชิงโครงสร้างมากเกินไป โดยงบประมาณ ส่วนใหญ่ถูกจัดสรรไปยังการพัฒนาระบบระบายน้ำและการก่อสร้างประตูระบายน้ำ ในขณะที่มาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้างเช่น การพัฒนาระบบเตือนภัย การสร้างความ ตระหนักของชุมชน และการวางแผนการใช้ที่ดิน ได้รับการสนับสนุนน้อยกว่ามาก ประการ ที่สอง การจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของแต่ละลุ่มน้ำโดยพบว่า บางลุ่มน้ำที่มีความเสี่ยงสูงกลับได้รับงบประมาณน้อย ในขณะที่บางพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำ กว่ากลับได้รับงบประมาณมากกว่า สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลในการจัดการความ เสี่ยงระหว่างพื้นที่ ในด้านกฎหมาย แม้ว่าพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 จะ มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างบูรณาการ แต่ยังพบปัญหาในการนำไปปฏิบัติ หลายประการ อาทิ การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การ เปลี่ยนนโยบายสู่การปฏิบัติที่มีข้อจำกัดและการขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบกับการ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามที่กำหนดในกฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และพบความเหลื่อมล้ำในการ เข้าถึงกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อรับมือกับอุปสรรคเหล่านี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนา ในหลายด้าน ได้แก่

- (1) การพัฒนาระบบการจัดการอุทกภัยแบบบูรณาการและปรับตัวได้ ที่ใช้ เทคโนโลยี AI และ Big Data ในการพยากรณ์และเตือนภัย
- (2) การปรับสมดุลระหว่างมาตรการเชิงโครงสร้างและไม่ใช่เชิงโครงสร้าง โดย เพิ่มการลงทุนในมาตรการที่อาศัยระบบนิเวศ
- (3) การเสริมสร้างความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจและสังคม ผ่านการพัฒนาระบบ ประกันภัยน้ำท่วมแห่งชาติและการสนับสนุนชุมชนที่ได้รับผลกระทบ
- (4) การพัฒนาระบบการจัดการความรู้และนวัตกรรม โดยจัดตั้งศูนย์ความเป็น เลิศด้านการจัดการอุทกภัยแห่งชาติ
- (5) การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความตระหนักของสาธารณชน ผ่าน แพลตฟอร์มดิจิทัลและการศึกษา

(6) การปรับปรุงกรอบกฎหมายและนโยบายให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

(7) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการลุ่มน้ำข้ามพรมแดน และการแลกเปลี่ยนความรู้ การดำเนินการในด้านต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยยกระดับการจัดการอุทกภัยของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มทบ.17

1. สถานการณ์

สภาพทั่วไปของพื้นที่รับผิดชอบ มทบ.17 รับผิดชอบพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จ. กาญจนบุรีและ จ.สุพรรณบุรี

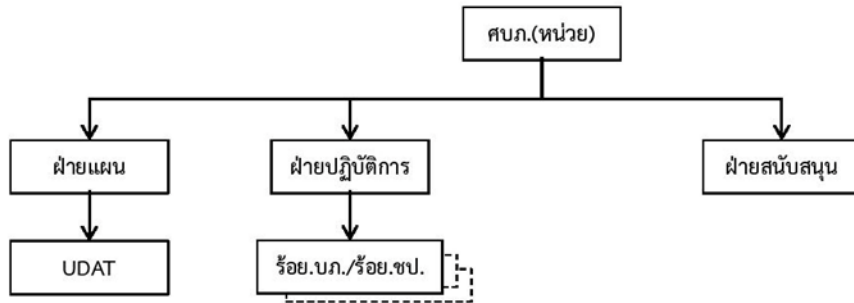
จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางที่มีผู้คนนิยมเดินทางไปท่องเที่ยว เต็มไปด้วยเรื่องราวในอดีตที่น่าสนใจ เป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เป็นสถานที่ตั้งของสะพานข้ามแม่น้ำแคว ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ของไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไม่ว่าจะเป็น ป่าเขาลำเนาไพร ถ้ำหรือน้ำตก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 129 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 19,473 ตารางกิโลเมตร ภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นป่ามีทั้งป่าโปร่งและป่าดงดิบ มีแม่น้ำสำคัญสองสายคือ แม่น้ำแควใหญ่และแม่น้ำแควน้อยซึ่งไหลมาบรรจบรวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลองที่ บริเวณอำเภอเมืองกาญจนบุรี กาญจนบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ่อพลอย อำเภอเลาขวัญ อำเภอพนมทวน อำเภอไทรโยค อำเภอสังขละบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอทองผาภูมิ อำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอหนองปรือ และอำเภอห้วยกระเจา ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่ามีทั้งป่าโปร่ง และป่าดงดิบ มีแม่น้ำสำคัญสองสายคือ แม่น้ำ แควใหญ่ และแม่น้ำแควน้อย ซึ่งไหลมาบรรจบรวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลอง ที่บริเวณอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยทิวเขา หุบเขา และที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่ทางด้านทิศเหนือ และทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาแล้วค่อย ๆ ลาดลงมาทางด้านทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศเหนือ และทิศตะวันตกเป็นป่าไม้ และภูเขา ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และบางส่วนทางทิศเหนือเป็นที่ราบกว้างใหญ่สลับกับเนินเขาเตี้ยๆ แต่แห้งแล้ง ทิศตะวันออกเฉียงใต้และตอนกลางของจังหวัดเป็นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ สภาพภูมิอากาศ อยู่ในเขตภูมิอากาศแบบฝนเมืองร้อน เฉพาะฤดูอากาศแห้งแล้ง มีความชื้นในฤดูฝน แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่ 1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่

กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม โดยอากาศจะร้อนจัดในเดือนเมษายน 2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนตกชุกในเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม 3. ฤดูหนาว อากาศหนาวเริ่มแผ่ลงมาจากทางเหนือของประเทศไทย ทำให้จังหวัดกาญจนบุรีมีอากาศหนาวในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ยกเว้นผืนป่าทางเหนือของอำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอสังขละบุรี จะมีอากาศหนาวเหมือนทางจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นราบลุ่มและมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบสูง โดยมีความลาดเทระหว่าง 0 – 3 เปอร์เซ็นต์ อยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัดตลอดแนวเหนือจรดใต้ พื้นที่ต่ำ สุดอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 3 เมตร ส่วนทางเหนือของจังหวัดอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางเฉลี่ยประมาณ 10 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุพรรณบุรีใช้ทำนาข้าว มีแม่น้ำลำคลอง หนองบึง อยู่ทั่วไป แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจากเหนือสุดถึงใต้สุดของจังหวัด ได้แก่ แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำสุพรรณบุรี ในฤดูน้ำหลากจะมีน้ำท่วมขังในเขตอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง พื้นที่ทางตอนเหนือและตะวันตกของจังหวัดมีสภาพเป็นภูเขาและที่ราบสูงในเขตพื้นที่อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอด่านช้าง และในบางพื้นที่ของอำเภอดอนเจดีย์ และอำเภอหนองหญ้าไซ สภาพอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดสุพรรณบุรีมีลักษณะอากาศแบบร้อนชื้น กล่าวคือ ฤดูร้อน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้จากทะเลจีนใต้ พัดผ่านเข้ามาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ทำให้อากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป ฤดูฝน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดีย พัดผ่านเข้ามาในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ทำให้อากาศมีความชุ่มชื้นมีฝนตกโดยทั่วไป ฤดูหนาว ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดผ่านเข้ามาในช่วงเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้อากาศหนาวเย็นโดยทั่วไป

2. ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย มทบ.17

เมื่อเกิดภัยพิบัติและหน่วยได้รับการร้องขอให้เข้าสนับสนุน ศูนย์ปฏิบัติการของ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ ศูนย์บัญชาเหตุการณ์อำเภอ (ศบก.อ.) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัด (ศบก.จ.) ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด ในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสำหรับภัยขนาดเล็ก (ระดับ 1) และภัยขนาดกลาง (ระดับ 2) (ก่อนที่จะมีการยกระดับเป็นการจัดการสาธารณภัยขนาดใหญ่ (ระดับ 3) หรือ การจัดการสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับ 4)) ให้จัดโครงสร้าง ศบก.หน่วย ดังนี้ (ในกรณีสถานการณ์ปกติไม่มีภัยพิบัติให้อยู่ในโครงสร้างของหน่วยตามปกติ)

สบ.ภ.มทบ.17 (หน่วย) มี ผบ.มทบ.17 หรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายจาก ผบ.มทบ.17 เป็นผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยหน่วย มีหน้าที่ในการให้นโยบาย และสั่งการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ฝ่ายแผน มีหน้าที่ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์โดยใช้ข้อมูลจากชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (Unit Disaster Assessment Team : UDAT) และจากแหล่งอื่น ๆ ที่เชื่อถือได้ วางแผน ปรับปรุงสถานการณ์

ฝ่ายปฏิบัติการ มีหน้าที่ในการนำแผนที่ได้จากฝ่ายแผน มาดำเนินการอำนวยความสะดวกการปฏิบัติของกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย/กองร้อยช่วยเหลือประชาชน

ฝ่ายสนับสนุน มีหน้าที่ดำเนินการสนับสนุนยุทธโศปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ การดำเนินการ ด้านงบประมาณ และอื่น ๆ ให้การปฏิบัติของทุกฝ่ายสำเร็จภารกิจ

ชุดประเมินภัยพิบัติหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assesment Team)

หน.ชุดฯ	: เสธ.มทบ.17
รอง หน.ชุดฯ	: รองเสธ มทบ.17 (1)
จนท.วิเคราะห์และประเมิน	: รอง หก.กกร.มทบ.17
จนท.สื่อสาร	: จนท.สส.มทบ.17

การปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติ

1. การปฏิบัติ เมื่อเกิดภัยพิบัติเป็นการปฏิบัติ เพื่อระงับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยรวดเร็วหรือลดความรุนแรงของภัยพิบัตินั้น โดยการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและสภาวะแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ

จากภัยพิบัติให้มีการสูญเสียน้อยที่สุด ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัยในด้านต่าง ๆ ตามระดับความรุนแรง 4 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไป หรือมีขนาดเล็ก ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยได้โดยลำพัง

ระดับ 2 สาธารณภัยขนาดกลาง ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการในระดับ 1 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ผู้อำนวยการจังหวัด เข้าควบคุมสถานการณ์

ระดับ 3 สถานการณ์ขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรืออุปกรณ์พิเศษ ระดับการจัดการ ผู้อำนวยการในระดับ 2 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เข้าควบคุมสถานการณ์

ระดับ 4 สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง ระดับการจัดการ นรม. หรือ รอง นรม. ที่ นรม. มอบหมาย ควบคุมสถานการณ์

2. การปฏิบัติของหน่วยงานต่าง ๆ ในศูนย์บรรเทาสาธารณภัย มทบ.17 ตามระดับความรุนแรง มีดังนี้

2.1 สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ 1 และ 2 หากมีการร้องขอให้หน่วยเข้าดำเนินการช่วยเหลือ โดยหน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ (ตามผนวกแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ) จัดชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) เข้าประสาน และตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติพร้อมทั้งจัดกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ เข้าสนับสนุนกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ โดยให้ดำรงการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และ ศบภ. (หน่วยต้นสังกัด) และ รายงานผลการ ประชุม กอปก.จ. และ/หรือ กอปก.อ. รวมถึงผลการปฏิบัติให้กับ ศบภ.(หน่วยต้นสังกัด) ทราบในโอกาสแรกซึ่งทั้งนี้ ศบภ.มทบ.17 จัดตั้ง ศบภ.มทบ.17 (สน.) เพื่อบูรณาการการปฏิบัติการของหน่วยทหารต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ โดยให้หน่วยทหารต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ประสบภัยพิบัติขึ้นควบคุมทางยุทธการกับ ศบภ.มทบ.17 (สน.)

2.2 สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงตั้งแต่ระดับ 3 หน่วยระดับกองทัพบก จัดชุดประเมินภัยพิบัติของหน่วย (UDAT : Unit Disaster Assessment Team) หรือ ศบภ.ทบ. พิจารณาจัดชุดประเมินภัยพิบัติกองทัพบก (ADAT : Army Disaster

Assessment Team)เข้าประสาน และตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติ โดยหน่วยระดับกองทัพอากาศ จะต้องระดมทรัพยากรในการบรรเทาสาธารณภัยของหน่วย หรือร้องขอรับการสนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ จาก ศบภ.ทบ.เข้าสนับสนุนกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตามแผนที่กำหนดไว้

2.3 สถานการณ์ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงระดับ 4 ซึ่งเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง หรือเป็นสาธารณภัยระดับชาติ ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ(ผบ.ปภ.ช.) และ/หรือผู้อำนวยการกลาง กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ (ผอ.ปภ.ก.) จะออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมสรรพกำลัง และทรัพยากร เพื่อจัดการต่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้น และอำนวยการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โครงสร้างศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจประกอบด้วย อย่างน้อย 1 คณะที่ปรึกษา 8 ฝ่าย ดังนี้ 1) คณะที่ปรึกษา 2) ฝ่ายอำนวยการ 3) ฝ่ายแจ้งเตือนภัย 4) ฝ่ายป้องกันและปฏิบัติการ 5) ฝ่ายสื่อสาร 6) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ 7) ฝ่ายรับบริจาค 8) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย และ 9) ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ สำหรับการปฏิบัติของหน่วยทหารที่ได้รับแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ ให้ดำเนินการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และ ศบภ.ทบ.อย่างใกล้ชิดซึ่ง ทั้งนี้ ศบภ.ทบ. จะจัดชุดประเมินภัยพิบัติ กองทัพบก (ADAT : Army Disaster Assessment Team) เข้าประสาน และตรวจสอบพื้นที่ภัยพิบัติ พร้อมทั้งจัดตั้ง ศบภ.ทบ. (สน.) เพื่อบูรณาการการปฏิบัติการของหน่วยทหารต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติในภาพรวม โดยให้หน่วยทหารต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายในพื้นที่ประสบภัยพิบัติขึ้นควบคุมทางยุทธการกับ ศบภ.ทบ.(สน) และ รายงานผลการประชุม ก.ภ.ช.จ. และ/หรือ ก.ภ.ช.อ./ก.ภ.ช.ก.อ. รวมถึงผลการปฏิบัติให้กับ ศบภ.ทบ.ทราบใน โอกาสแรก

3. ขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อมีการร้องขอหรือประสานจากกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ให้หน่วยที่รับผิดชอบพื้นที่ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติทั้งในระยะก่อนเกิดภัย หรือขณะเกิดภัย ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อลดอันตราย ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและส่วนราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยที่รับผิดชอบพื้นที่ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตามแผนบรรเทาสาธารณภัย มทบ.17 หรือระเบียบปฏิบัติประจำ (รปจ.) ของหน่วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามประกาศ กห. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ดังนี้

3.1 วางแผน อำนวยความสะดวก ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบ ตามระดับความรุนแรงของภัยพิบัติ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558

3.2 สนับสนุนกำลังพล ยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ เครื่องมือสื่อสารและยานพาหนะ เข้าระงับและบรรเทาภัยพิบัติจากสาธารณภัย และภัยด้านความมั่นคง

3.3 สนับสนุนการดำเนินการอพยพผู้ประสบภัยพิบัติ และเคลื่อนย้ายสิ่งของออกจากพื้นที่อันตรายไปไว้ในพื้นที่ปลอดภัย โดยให้ถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชนเป็นความเร่งด่วนสูงสุด

3.4 รพ.ค่ายฯ สนับสนุนด้านการแพทย์แก่ผู้ประสบภัยพิบัติที่ได้รับบาดเจ็บ

3.5 มอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการยังชีพแก่ผู้ประสบภัยพิบัติตามประกาศ กห. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

3.6 สนับสนุนการดำเนินการต่าง ๆ ตามที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นร้องขอ เช่น การรื้อซากปรักหักพัง รื้อถอนสิ่งกีดขวางเส้นทางคมนาคม จัดสร้างที่พักชั่วคราว การกู้เรืออับปาง การขนย้ายประชาชน การจัดระเบียบจราจร การใช้กระสอบทรายทำคันกั้นน้ำ และการจัดทำสะพานทางเดิน เป็นต้น

3.7 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทราบสถานการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้น และวิธีการป้องกันตนเองอย่างถูกต้องจากภัยพิบัติ โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์หรือการแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ประชาชนเกิดความสับสนและตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งป้องกันการสร้างข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของภาครัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.8 ทั้งนี้การดำเนินการทุกขั้นตอนจะต้องรายงานให้ ศบภ.มทบ.17 (ผ่าน กกร.ศบภ.มทบ.17) ทราบ โดยทันทีเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พันเอก สุระชัย มีหอม นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ 2 เพื่อตอบสนองต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ผลการศึกษา พบว่าทำให้ทราบถึงแม้ว่าในการบรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศที่ 2 ในห้วงที่ผ่านมาจะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพก็ตาม แต่จากข้อจำกัดทางกฎหมายปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานยังไม่สามารถใช้ศักยภาพที่แท้จริงได้ ยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้สามารถใช้ทรัพยากรที่กระจายอยู่ในทุกหน่วยได้อย่างเต็มที่ และให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น การศึกษารังนี้มุ่งหวังว่าจะได้รับทราบถึงผลการปฏิบัติงานและวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย และนำมาวิเคราะห์ให้ได้แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพอากาศที่ 2 ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับหน่วยเหนือในการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาด้านการบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างรวดเร็วทันเวลา และมีความสอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของรัฐบาล

2. พันเอก กษิตศ ทรวงวรวิทย์ นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ได้ศึกษาการจัดการสื่อสารร่วมในสถานการณ์ภัยพิบัติของ มณฑลทหารบกที่ 17 : กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลการศึกษา พบว่ามีการสถาปนาระบบการติดต่อสื่อสารของทั้ง มณฑลทหารบกที่ 17 และสำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี แต่ยังขาด การบูรณาการระหว่างกัน อีกทั้งสภาพภูมิประเทศจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีเขตภูเขาและที่สูง เขตที่ราบลูกฟูก และเขตที่ราบลุ่มน้ำเมื่อเกิดภัยพิบัติแล้วจะเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารใน พื้นที่ประสบเหตุจากการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ต้องสร้างการรับรู้ให้กับทุกภาค ส่วน รวมถึงภาคประชาชนให้มีความเข้าใจตรงกัน และมีการบูรณาการประสานสอดคล้อง ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นแผนการบูรณาการสื่อสารที่สมบูรณ์จะช่วยเสริมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการช่วยเหลือประชาชนได้ดี ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องมีการซ่อมแผนการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจของทั้งผู้บังคับบัญชา และผู้ ปฏิบัติ อีกทั้งสามารถเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. พันเอก ณรรคพล เขียนค่างพลู นักศึกษาวิทยาลัยการทัพบก ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์อุทกภัยของหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดชุมพร สรุปผลการศึกษา พบว่าหน่วยทหารนำข้อสรุปของการวิจัยไปทำแผนการปฏิบัติในหน่วยของตนในกรอบพื้นที่รับผิดชอบ ดำเนินการฝึกทบทวนตามขั้นตอนของแผน เชิญหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเพื่อซักซ้อมทำความเข้าใจ ตลอดจนการ

ฝึกซ้อมในพื้นที่จริงร่วมกับผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นพร้อมกับหาข้อแก้ไขข้อบกพร่องของแผน พบปะพัฒนาสัมพันธ์ทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทั้งในเวลาปกติก่อนเกิดเหตุเพื่อกระชับความสัมพันธ์และสร้างความคุ้นเคยเพื่อให้มีการประสานกันได้อย่างดีในห้วงเวลาวิกฤตในสถานการณ์เกิดภัยและประชุมพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทบทวนการปฏิบัติงานภายหลังการเกิดภัย จัดการอบรมให้ความรู้กับชุดปฏิบัติการฝ่ายอำนวยการและผู้บังคับหน่วยควบคุมไปกับฝ่ายพลเรือนเพื่อเตรียมความพร้อม การจัดการระบบฐานข้อมูลของหน่วยทหารในแต่ละพื้นที่ให้เป็นปัจจุบันและแผนการดำเนินการในอนาคตของหน่วยทหารเพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดตามระดับความรุนแรงของอุทกภัยเพื่อเข้าถึงพื้นที่ให้เร็วที่สุด นำเทคโนโลยีด้านการแจ้งเหตุอุทกภัยที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายโดยผู้ดูแลระบบของทหารทราบได้ว่ามีประชาชนที่ประสบอุทกภัยที่ต้องการความช่วยเหลืออยู่จุดใดของพื้นที่รับผิดชอบเพื่อให้ชุดปฏิบัติการสามารถวางแผนการเข้าช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วทันเวลา

4. วีรวัฒน์ พิลากุล สำนักงบประมาณของรัฐบาล สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการอุทกภัยในประเทศไทย ผลการวิจัยปรากฏว่า แม้ประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าในการพัฒนาระบบการจัดการอุทกภัยแต่ยังคงมีปัญหาสำคัญหลายประการ ได้แก่ (1) ความไม่สมดุลของความเสี่ยงและการจัดสรรทรัพยากรระหว่างลุ่มน้ำ (2) การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ (3) การเน้นมาตรการเชิงโครงสร้างมากกว่ามาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้าง และ (4) การขาดการบูรณาการประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การศึกษายังชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยคาดการณ์ว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากอุทกภัยอาจสูงถึงร้อยละ 44 ของ GDP ภายในกลางศตวรรษนี้ นอกจากนี้ บทความได้เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงนโยบายและการปฏิบัติ โดยเน้นการพัฒนาแนวทางที่มีความยืดหยุ่น บูรณาการ และยั่งยืน ข้อเสนอแนะที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูปกฎหมายและนโยบายให้ครอบคลุมและบูรณาการมากขึ้น การปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงการส่งเสริมการใช้แนวทางธรรมชาติในการจัดการอุทกภัย และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนการศึกษานี้มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนานโยบายและแนวทางการจัดการอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้นสำหรับประเทศไทย

บทที่ 3

บทวิเคราะห์

การวิจัยเรื่องการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) มีวัตถุประสงค์การเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ในปัจจุบัน ศึกษาสาเหตุของปัญหาข้อขัดข้องในการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) และหาแนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ที่เหมาะสม โดยศึกษาจากเอกสาร นโยบายที่เกี่ยวข้องต่างๆ ประกอบด้วย สถานการณ์สาธารณภัยโลก สถานการณ์อุทกภัยของประเทศไทย แนวโน้มอุทกภัยและผลกระทบทางเศรษฐกิจในอนาคต แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มทบ.17 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ในปัจจุบัน

1. บทบาทและภารกิจของมณฑลทหารบกที่ 17

1.1. ขอบเขตความรับผิดชอบของมณฑลทหารบกที่ 17

1.1.1. รับผิดชอบพื้นที่ใน จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีพื้นที่เสี่ยงภัยอุทกภัยตามธรรมชาติและเขื่อนกักเก็บน้ำ

1.1.2. ทำหน้าที่เป็นหน่วยสนับสนุนของกองทัพบกในด้าน การบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน

1.1.3. ให้ความช่วยเหลือในกรณีภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

1.1.4. ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.2. บทบาทของมณฑลทหารบกที่ 17 ในการบรรเทาสาธารณภัย

1.2.1. จัดตั้งหน่วยบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเป็นกำลังหลักในการเข้าช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดอุทกภัย

1.2.2. เตรียมความพร้อมด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ เช่น รถยกสูง เรือท้องแบน เครื่องมือช่าง และอุปกรณ์กู้ภัย

1.2.3. สนับสนุนการอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย และช่วยเหลือด้านการเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน

1.2.4. จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อควบคุมและอำนวยความสะดวกในสถานการณ์อุทกภัย

1.2.5. ดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหายหลังน้ำลด เช่น การซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน และระบบสาธารณูปโภค

1.3. การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

1.3.1. ร่วมมือกับศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) ในการวางแผนรับมืออุทกภัย

1.3.2. ทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการกำหนดพื้นที่ปลอดภัยสำหรับอพยพประชาชน

1.3.3. ทำงานร่วมกับภาคเอกชนและองค์กรการกุศล เช่น การรับบริจาคสิ่งของ และจัดตั้งโรงครัวสนามเพื่อแจกจ่ายอาหาร

1.3.4. บูรณาการข้อมูลภัยพิบัติร่วมกับหน่วยงานด้านอุตุนิยมวิทยา เพื่อติดตามและแจ้งเตือนสถานการณ์น้ำท่วมล่วงหน้า

2. โครงสร้างการจัดการอุทกภัยของมณฑลทหารบกที่ 17

2.1. โครงสร้างศูนย์บรรเทาสาธารณภัย มณฑลทหารบกที่ 17

2.1.1. ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 17 เป็นผู้บัญชาการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยของหน่วย

2.1.2. ฝ่ายแผน ทำหน้าที่รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ภัยพิบัติ

2.1.3. ฝ่ายปฏิบัติการ ควบคุมและสั่งการหน่วยกู้ภัยภาคสนาม

2.1.4. ฝ่ายสนับสนุน ดูแลการจัดสรรยุทธโปกรณ์และทรัพยากรต่าง ๆ เช่น อาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค และยานพาหนะ

2.1.5. ชุดประเมินภัยพิบัติ (UDAT: Unit Disaster Assessment Team) ทำหน้าที่สำรวจและวิเคราะห์ระดับความเสียหายในพื้นที่

2.2. การจัดเตรียมกำลังพลและยุทธโปกรณ์เพื่อรับมืออุทกภัย

2.2.1. กำลังพลหน่วยช่วยเหลือประชาชน เช่น ทหารช่าง นักประดาน้ำ และแพทย์สนาม

2.2.2. ยานพาหนะและอุปกรณ์กู้ภัย เช่น เรือท้องแบน รถบรรทุกน้ำ และเครื่องสูบน้ำ

2.2.3. ศูนย์สื่อสารและระบบเครือข่ายการแจ้งเตือนภัย เพื่อให้สามารถประสานงานได้อย่างรวดเร็ว

2.3. บทบาทของหน่วยในสถานการณ์อุทกภัย

2.3.1. ระดับเตือนภัย (ก่อนเกิดภัย) เฝ้าระวังสถานการณ์น้ำท่วมและเตรียมความพร้อม ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ประชาชนทราบถึงพื้นที่เสี่ยงภัย

2.3.2. ระดับวิกฤต (ขณะเกิดภัย) ส่งกำลังพลเข้าช่วยเหลือพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ อพยพประชาชนออกจากพื้นที่เสี่ยง จัดตั้งโรงครัวสนามและศูนย์พักพิงชั่วคราว

2.3.3. ระดับฟื้นฟู (หลังน้ำลด) ซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน และสะพานที่ได้รับความเสียหาย ฟื้นฟูพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบ จัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือชุมชน

3. แนวทางการปฏิบัติเมื่อเกิดอุทกภัย

3.1. การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า

3.1.1. ประสานข้อมูลกับกรมอุตุนิยมวิทยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.2. ใช้ระบบสื่อสาร เช่น วิทยุสื่อสาร และแอปพลิเคชันแจ้งเตือนภัย

3.1.3. เผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อมวลชนและโซเชียลมีเดีย

3.2. การเตรียมความพร้อม

- 3.2.1. จัดทำแผนเผชิญเหตุสำหรับพื้นที่เสี่ยงภัย
- 3.2.2. ชักซ้อมแผนช่วยเหลือประชาชนและฝึกอบรมกำลังพล
- 3.2.3. จัดสรรยุทธโธปกรณ์ เช่น เรือกู้ภัย ชุดปฐมพยาบาล และถุงยังชีพ

3.3. การเผชิญเหตุเมื่อเกิดภัยพิบัติ

- 3.3.1. จัดส่งกำลังพลเข้าพื้นที่ประสบภัยเพื่อช่วยเหลือประชาชน
- 3.3.2. อพยพประชาชนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย
- 3.3.3. ให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม และเวชภัณฑ์
- 3.3.4. ประสานงานกับหน่วยงานพลเรือนเพื่อจัดตั้งศูนย์พักพิง

3.4. การฟื้นฟูหลังน้ำลด

- 3.4.1. ส่งกำลังพลเข้าทำความสะอาดพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ
- 3.4.2. ซ่อมแซมบ้านเรือนและโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับความเสียหาย
- 3.4.3. ประสานงานกับหน่วยงานด้านการเกษตรเพื่อฟื้นฟูพื้นที่เพาะปลูก
- 3.4.4. สร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติในอนาคต

สภาพปัญหาการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ในปัจจุบัน

มณฑลทหารบกที่ 17 เป็นหน่วยงานทหารที่มีบทบาทสำคัญในการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อ อุทกภัย เนื่องจากมีแม่น้ำสายหลักหลายสาย เช่น แม่น้ำแควใหญ่ แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำแม่กลอง รวมถึงมีเขื่อนขนาดใหญ่ที่อาจปล่อยน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก โดยมณฑลทหารบกที่ 17 ทำหน้าที่เป็นหน่วยสนับสนุนของกองทัพบกในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ ผ่านการจัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (ศบภ.) และ

ส่งกำลังพลพร้อมยุทธโศปกรณ์เข้าให้การช่วยเหลือทันที อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในปัจจุบันยังคงมี อุปสรรคและข้อจำกัดหลายประการ สามารถแบ่งออกเป็น 7 ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารจัดการ

1.1. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานงานระหว่างหน่วยทหาร หน่วยงานพลเรือน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีเอกภาพ ข้อมูลสถานการณ์อุทกภัยไม่ถูกแชร์ระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ

1.2. ขาดความชัดเจนในบทบาทและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทหาร มณฑลทหารบกที่ 17 ต้องดำเนินการช่วยเหลือภายใต้คำสั่งของกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอปภ.) จังหวัด ซึ่งอาจทำให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ล่าช้า ไม่มีอำนาจในการสั่งการโดยตรงเมื่อเกิดเหตุรุนแรง ต้องรอการร้องขอจากหน่วยงานพลเรือน

1.3. การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ช่วยเหลือยังไม่ชัดเจน การระบุพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยยังไม่มี การแบ่งระดับความรุนแรงอย่างชัดเจน ทำให้การส่งกำลังพลและทรัพยากรไม่เป็นไปตามลำดับความสำคัญที่เหมาะสม

2. ปัญหาด้านยุทธโศปกรณ์และทรัพยากรช่วยเหลือ

2.1. ขาดแคลนยุทธโศปกรณ์และเครื่องมือช่วยเหลือประชาชน จำนวนเรือกู้ภัย เรือท้องแบน และยานพาหนะสะเทินน้ำสะเทินบกไม่เพียงพอสำหรับการเข้าถึงพื้นที่น้ำท่วมหนัก เครื่องสูบน้ำมีจำนวนจำกัด ส่งผลให้การระบายน้ำในพื้นที่ชุมชนล่าช้า เครื่องมือสื่อสารในบางจุดมีปัญหา ทำให้ไม่สามารถติดต่อกับหน่วยงานภาคสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2. การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรไม่เพียงพอ งบประมาณที่ได้รับสำหรับการเตรียมความพร้อมด้านสาธารณภัยมีข้อจำกัด ทำให้การบำรุงรักษาและการพัฒนายุทธโศปกรณ์ทำได้ไม่เต็มที่ การสนับสนุนทรัพยากรจากภาคเอกชนยังไม่เป็นระบบ และขาดความต่อเนื่อง

2.3. การกระจายทรัพยากรไม่ทั่วถึงในพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรีมีพื้นที่กว้างขวางและมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ทำให้บางพื้นที่

ได้รับความช่วยเหลือล่าช้า บางพื้นที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจาย ทำให้การเข้าถึงประชาชนต้องใช้ทรัพยากรที่มากกว่าปกติ

3. ปัญหาด้านสภาพภูมิประเทศและลักษณะภัยพิบัติ

3.1. พื้นที่รับผิชอบของมณฑลทหารบกที่ 17 เป็นพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยสูง จังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรีมีแม่น้ำสายหลักหลายสาย เช่น แม่น้ำแควใหญ่ แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเกิดน้ำล้นตลิ่งเป็นประจำบางพื้นที่ได้รับผลกระทบจากการระบายน้ำจากเขื่อน ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน

3.2. ภูมิประเทศเป็นอุปสรรคต่อการให้ความช่วยเหลือพื้นที่บางแห่งเป็นภูเขาและหุบเขา ทำให้เข้าถึงยากเมื่อเกิดอุทกภัยถนนหลายสายถูกน้ำท่วมจนไม่สามารถใช้ยานพาหนะเข้าถึงพื้นที่ได้

3.3. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้อุทกภัยมีความรุนแรงขึ้นฝนตกหนักเกินค่ามาตรฐานในบางปี ทำให้ระดับน้ำสูงขึ้นเร็วกว่าที่คาดการณ์ความแปรปรวนของสภาพอากาศทำให้การพยากรณ์ล่วงหน้ามีความคลาดเคลื่อน

4. ปัญหาด้านบุคลากรและการฝึกอบรม

4.1. ขาดกำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการกู้ภัยและบรรเทาสาธารณภัย แม้ว่าจะมีหน่วยเฉพาะกิจสำหรับบรรเทาสาธารณภัย แต่กำลังพลที่มีความเชี่ยวชาญในการดำน้ำ กู้ภัยทางน้ำ และการใช้เครื่องมือพิเศษยังมีจำนวนน้อย การฝึกอบรมด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้กับกำลังพลบางหน่วยยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง

4.2. การฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุยังไม่ทั่วถึงทุกภาคส่วนมีการซ้อมแผนรับมืออุทกภัยเฉพาะบางหน่วยเท่านั้น ทำให้การปฏิบัติจริงยังมีช่องว่างภาคประชาชนยังไม่ได้รับการอบรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดอุทกภัย

5. ปัญหาด้านการสื่อสารและการแจ้งเตือนภัย

5.1. ระบบแจ้งเตือนภัยยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้ายังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนทุกพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว บางพื้นที่ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ ทำให้การกระจายข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้ยาก

5.2. การให้ข้อมูลสถานการณ์อุทกภัยยังขาดความชัดเจน ข้อมูลเกี่ยวกับระดับน้ำและแนวโน้มสถานการณ์ยังไม่ถูกสื่อสารไปยังประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ บางครั้งขัดแย้งกัน ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน

6. ปัญหาด้านการฟื้นฟูหลังน้ำลด

6.1. กระบวนการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบยังล่าช้า การซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน และระบบสาธารณูปโภคใช้เวลานาน เนื่องจากขาดแคลนวัสดุและบุคลากร บางพื้นที่ได้รับความช่วยเหลือไม่เท่ากัน ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ประชาชน

6.2. การช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจหลังอุทกภัยยังไม่มีมาตรการที่ชัดเจน เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมยังไม่ได้รับการช่วยเหลือด้านเงินทุนหรือเมล็ดพันธุ์เพียงพอ ผู้ที่สูญเสียที่อยู่อาศัยต้องรอความช่วยเหลือเป็นเวลานาน

สรุปโดยรวมแม้ว่ามณฑลทหารบกที่ 17 จะมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัย แต่ยังคงมีข้อจำกัดด้าน การบัญชาการร่วม เทคโนโลยี ทรัพยากร การฝึกซ้อม และการประสานงานกับภาคส่วนอื่น ๆ ส่งผลให้การดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพสูงสุดและอาจเกิดความล่าช้าในการช่วยเหลือประชาชน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อตรวจสอบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมถึงการวางแผนและรวบรวมข้อมูลทั้งหมด เพื่อระบุปัญหาและหาแนวทางแก้ไข

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน วิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) โดยใช้กรอบแนวคิด 7S McKinsey Framework ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก 7 ด้าน ได้แก่ Strategy, Structure, Systems, Skills, Staff, Style, Shared Values ซึ่งสามารถนำมาใช้ประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนของการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ดังนี้

1. Strategy (กลยุทธ์)

จุดแข็ง

- มณฑลทหารบกที่ 17 มีกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยตามนโยบายของกองทัพบก

- แผนปฏิบัติการรองรับสถานการณ์อุทกภัยถูกออกแบบให้สอดคล้องกับ แผนบรรเทาสาธารณภัยระดับประเทศและระดับจังหวัด

- มีแนวทางในการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

จุดอ่อน

- ยังขาดการวางแผนในระยะยาวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมืออุทกภัยที่รุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- กลยุทธ์ยังไม่สามารถรองรับภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากและการตอบสนองที่รวดเร็ว

- ไม่มีแนวทางชัดเจนในการใช้ เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศสมัยใหม่ เช่น AI หรือ Big Data ในการบริหารจัดการภัยพิบัติ

2. Structure (โครงสร้างองค์กร)

จุดแข็ง

- มีการจัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (ศบภ.) ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจด้านการช่วยเหลือประชาชน

- มีโครงสร้างการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ตั้งแต่ระดับมณฑลทหารบกไปจนถึงหน่วยย่อยในพื้นที่

- สามารถระดมทรัพยากรและกำลังพลได้อย่างรวดเร็วภายใต้โครงสร้างการปฏิบัติการของกองทัพบก

จุดอ่อน

- ขาดการกระจายอำนาจในบางกรณี ทำให้ต้องรอคำสั่งจากหน่วยเหนือก่อนดำเนินการ

- โครงสร้างการทำงานยังคงเป็นลักษณะ Top-down ซึ่งอาจทำให้การตัดสินใจล่าช้าเมื่อเผชิญกับภัยพิบัติขนาดใหญ่

- การทำงานร่วมกับหน่วยงานพลเรือนยังมีอุปสรรคด้านระบบบริหารที่แตกต่างกัน ทำให้การบูรณาการเป็นไปได้ยาก

3. Systems (ระบบและกระบวนการทำงาน)

จุดแข็ง

- มีแนวทางปฏิบัติในการเผชิญเหตุอุทกภัยที่เป็นระบบ เช่น การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า และการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว

- ระบบบัญชาการและควบคุมการปฏิบัติงาน (C2) มีประสิทธิภาพในระดับกองทัพบก

- มีกระบวนการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุประจำปี

จุดอ่อน

- ขาดระบบเฝ้าระวังภัยพิบัติที่ทันสมัย และยังต้องพึ่งพาข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกเป็นหลัก

- การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น GIS หรือระบบตรวจจับน้ำท่วมแบบเรียลไทม์ ยังไม่มีการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ

- ระบบสื่อสารยังมีข้อจำกัดในบางพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมหนัก

4. Skills (ทักษะและความสามารถของกำลังพล)

จุดแข็ง

- กำลังพลของมณฑลทหารบกที่ 17 มีความพร้อมด้านการฝึกทหาร และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ภัยพิบัติได้ดี

- มีหน่วยปฏิบัติการพิเศษ เช่น หน่วยแพทย์สนาม หน่วยช่างกู้ภัย และหน่วยดำน้ำกู้ภัย

- มีการฝึกอบรมและทบทวนทักษะด้านการกู้ภัยและช่วยเหลือประชาชนเป็นระยะ

จุดอ่อน

- ยังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักวิเคราะห์ข้อมูลภัยพิบัติ วิศวกรด้านโครงสร้าง หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการน้ำ

- การฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การใช้โดรนสำรวจ หรือระบบ AI วิเคราะห์ข้อมูลภัยพิบัติยังไม่แพร่หลาย

- บุคลากรบางส่วนยังไม่มีประสบการณ์โดยตรงในภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยระดับใหญ่

5. Staff (บุคลากรและกำลังพล)

จุดแข็ง

- กำลังพลมีความพร้อมในการเข้าปฏิบัติงานทันทีเมื่อเกิดภัยพิบัติ
- บุคลากรมีระเบียบวินัยและสามารถทำงานเป็นทีมได้ดี
- มีจิตอาสาและความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือประชาชน

จุดอ่อน

- จำนวนกำลังพลที่เชี่ยวชาญด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังมีจำกัด
- ภารกิจช่วยเหลือประชาชนเป็นงานเพิ่มเติมจากภารกิจหลัก ทำให้เกิดภาระงานที่หนักขึ้น

6. Style (วัฒนธรรมองค์กรและภาวะผู้นำ)

จุดแข็ง

- วัฒนธรรมองค์กรของกองทัพเน้นความเสียสละและการช่วยเหลือประชาชน
- การบังคับบัญชาแบบทหารช่วยให้การสั่งการเป็นไปอย่างรวดเร็ว
- มีความร่วมมือที่ดีระหว่างระดับผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติงาน

จุดอ่อน

- วัฒนธรรมการทำงานแบบทหารอาจยังไม่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติของภาคพลเรือน
- การสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่มีโครงสร้างการบริหารต่างกันอาจทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน

7. Shared Values (ค่านิยมร่วมขององค์กร)

จุดแข็ง

- ค่านิยมของมณฑลทหารบกที่ 17 สอดคล้องกับหลักการช่วยเหลือประชาชนของกองทัพบก

- มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์และบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

- มีการปลูกฝังแนวคิด "ทหารของประชาชน" ทำให้กำลังพลมีจิตอาสา

จุดอ่อน

- ยังไม่มีแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครในระดับชุมชน

- การบูรณาการแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์โดยใช้ 7S McKinsey Framework พบว่ามณฑลทหารบกที่ 17 มีจุดแข็งหลายด้าน เช่น การมีโครงสร้างการจัดการที่ชัดเจน กำลังพลที่มีวินัย และกลยุทธ์ที่รองรับภารกิจช่วยเหลือประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนหลายประการ เช่น ขาดการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ข้อยกจำกัดด้านทรัพยากร และการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานพลเรือนที่ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัยในอนาคต

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก วิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) โดยใช้กรอบแนวคิด PESTEL Analysis เป็นแนวทางวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร โดยพิจารณาจากปัจจัย 6 ด้าน ได้แก่ Political (การเมือง), Economic (เศรษฐกิจ), Social (สังคม), Technological (เทคโนโลยี), Environmental (สิ่งแวดล้อม), และ Legal (กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ) ซึ่งสามารถใช้ในการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคที่มีผลต่อการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ดังนี้

1. Political (การเมืองและนโยบายภาครัฐ)

โอกาส

- นโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการบรรเทาสาธารณภัย ทำให้มณฑลทหารบกที่ 17 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

- การมีกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กอปภ.น.) ทำให้การบริหารจัดการภัยพิบัติอยู่ภายใต้โครงสร้างที่เป็นระบบ

- ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทหารและพลเรือนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ ทำให้สามารถระดมทรัพยากรได้รวดเร็ว

อุปสรรค

- การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอาจทำให้ งบประมาณด้านการบรรเทาสาธารณภัยถูกรับลด หรือไม่ต่อเนื่อง
- ข้อจำกัดด้านระเบียบและโครงสร้างของภาครัฐ อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการอนุมัติงบประมาณสำหรับจัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือ
- การเมืองระดับท้องถิ่นอาจมีผลต่อการจัดสรรทรัพยากร ทำให้บางพื้นที่ได้รับความช่วยเหลือมากกว่าพื้นที่อื่น

2. Economic (เศรษฐกิจและงบประมาณ)

โอกาส

- ภาคเอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรให้ความสนใจในโครงการบรรเทาสาธารณภัยมากขึ้น ทำให้สามารถได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน อุปกรณ์ และบุคลากร
- การเติบโตของเศรษฐกิจระดับประเทศช่วยให้รัฐมีงบประมาณเพียงพอในการลงทุนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- การมีนโยบายของรัฐที่สนับสนุน การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านป้องกันภัยพิบัติ เช่น ระบบระบายน้ำ และสถานีเตือนภัย

อุปสรรค

- ภาวะเศรษฐกิจถดถอยอาจส่งผลให้ งบประมาณสำหรับหน่วยงานด้านบรรเทาสาธารณภัยถูกลดลง
- การจัดสรรงบประมาณอาจไม่เพียงพอสำหรับการปรับปรุงยุทธศาสตร์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ทันสมัย
- ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการภัยพิบัติเพิ่มสูงขึ้น ทำให้หน่วยงานต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภาคเอกชนมากขึ้น

3. Social (สังคมและพฤติกรรมประชาชน)

โอกาส

- ประชาชนมี จิตอาสาและความร่วมมือ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ทำให้สามารถจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครได้ง่ายขึ้น
- การใช้ โซเชียลมีเดีย ทำให้การกระจายข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์อุทกภัย และคำเตือนภัยเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว
- ความตื่นตัวของประชาชนเกี่ยวกับภัยพิบัติทำให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือมากขึ้น

อุปสรรค

- การขาดความรู้ด้านการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติของประชาชน อาจทำให้การอพยพและการช่วยเหลือเป็นไปอย่างยากลำบาก
- การแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ (Fake News) ผ่านโซเชียลมีเดีย อาจทำให้ประชาชนตื่นตระหนกและส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ
- การเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ทำให้ต้องใช้ทรัพยากรมากขึ้นในการช่วยเหลือและฟื้นฟู

4. Technological (เทคโนโลยีและนวัตกรรม)

โอกาส

- เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น GIS (ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์), AI วิเคราะห์ข้อมูลน้ำท่วม, และโดรนสำรวจพื้นที่ ช่วยให้การบริหารจัดการภัยพิบัติมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- การพัฒนาระบบ เครือข่าย 5G และ IoT สามารถช่วยให้มีการแจ้งเตือนภัยพิบัติที่รวดเร็วขึ้น
- การพัฒนา ระบบแอปพลิเคชันแจ้งเตือนภัย ทำให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลได้แบบเรียลไทม์

อุปสรรค

- การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีในการบรรเทาสาธารณภัย

- งบประมาณสำหรับการลงทุนในเทคโนโลยีขั้นสูงยังมีข้อจำกัด ทำให้ต้องพึ่งพาอุปกรณ์แบบดั้งเดิม

- โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในบางพื้นที่ยังไม่ครอบคลุม ทำให้การใช้เทคโนโลยีสื่อสารยังมีข้อจำกัด

5. Environmental (สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)

โอกาส

- การตระหนักถึงผลกระทบของ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้มีโครงการฟื้นฟูป่าไม้และพัฒนาระบบชลประทานมากขึ้น

- การร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการน้ำ ทำให้สามารถบริหารจัดการการปล่อยน้ำจากเขื่อนได้ดีขึ้น

- มีการศึกษาและพัฒนานวัตกรรมด้าน การจัดการน้ำท่วมและการฟื้นฟูพื้นที่หลังภัยพิบัติ

อุปสรรค

- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้เกิด ฝนตกหนักและอุทกภัยที่รุนแรงขึ้น ทำให้แผนการบรรเทาภัยพิบัติต้องปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

- การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำและการพัฒนาเมืองที่ขาดการวางแผน อาจทำให้เกิดน้ำท่วมรุนแรงมากขึ้น

- ปัญหามลภาวะและขยะในระบบแม่น้ำ ทำให้เกิดอุปสรรคต่อระบบระบายน้ำ

6. Legal (กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ)

โอกาส

- มีกฎหมายและระเบียบที่สนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

- การกำหนดมาตรฐานสำหรับโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ทำให้ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้

- การมีแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้ที่ดินในพื้นที่เสี่ยง

อุปสรรค

- กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับภัยพิบัติบางข้อยังไม่มีคามยืดหยุ่น ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ
- การบังคับใช้กฎหมายด้านการบริหารจัดการน้ำยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหาการบริหารทรัพยากรน้ำ
- การกำหนดเขตพื้นที่ภัยพิบัติบางแห่งยังไม่มีคามชัดเจน ทำให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างล่าช้า

การวิเคราะห์ PESTEL Analysis แสดงให้เห็นว่า มณฑลทหารบกที่ 17 มีโอกาสจาก การสนับสนุนจากภาครัฐ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความร่วมมือจากภาคประชาชน แต่ยังคงเผชิญกับ อุปสรรคจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ กฎหมายที่ยังไม่ยืดหยุ่น และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถรับมือกับอุทกภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
S1: กลยุทธ์ชัดเจน, เชื่อมโยงแผนชาติ	W1: ขาดแผนระยะยาว, การใช้เทคโนโลยีใหม่
S2: โครงสร้างบังคับบัญชาเข้มแข็ง (ศบภ.)	W2: โครงสร้าง Top-down, ตัดสินใจล่าช้า
S3: C2 มีประสิทธิภาพ, มีแนวทางปฏิบัติ	W3: ขาดระบบเฝ้าระวังภัยทันสมัย
S4: กำลังพลมีความสามารถ	W4: ขาดบุคลากรเฉพาะทาง
S5: บุคลากรมีวินัย, ทำงานเป็นทีม, จิตอาสา	W5: ภาระงานกำลังพลซ้ำซ้อน
S6: วัฒนธรรมองค์กรเน้นเสียสละ, ช่วย ปชช.	W6: ประสานงานพลเรือนไม่ยืดหยุ่น
S7: ค่านิยม "ทหารของประชาชน" เข้มแข็ง	W7: ขาดการสร้างเครือข่ายอาสาเป็นระบบ
โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
O1: นโยบายรัฐบาลสนับสนุนบรรเทาสาธารณภัย	T1: การเมืองเปลี่ยนแปลง, งบประมาณไม่แน่นอน
O2: เอกชน/NGO สนับสนุนงบฯ/อุปกรณ์	T2: จัดสรรงบล่าช้า, ไม่ต่อเนื่อง
O3: ปชช. มีจิตอาสา, พร้อมสร้างเครือข่ายชุมชน	T3: ขยายเมือง, บุกรุกป่า, เพิ่มเสี่ยงอุทกภัย

O4: ใช้เทคโนโลยีใหม่ (AI, GIS, 5G, แอปแจ้งเตือน)	T4: เศรษฐกิจถดถอย, จำกัดงบประมาณเทคโนโลยี
O5: มีโครงการพัฒนาระบบน้ำ/พื้นที่ต้นน้ำ	T5: Fake News ทำให้ ปชช. ตื่นตระหนก
O6: มีกฎหมาย พ.ร.บ. ป้องกันฯ รองรับ	T6: ขาดโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในพื้นที่เสี่ยง
	T7: กฎหมายบางส่วนไม่ยืดหยุ่นในภาวะวิกฤต

แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)

นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis และนำผลที่ได้ของการวิเคราะห์มาจัดทำ TOWS Matrix เป็นการเชื่อมโยงปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนา โดยมี 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ SO (Strengths - Opportunities), WO (Weaknesses - Opportunities), ST (Strengths - Threats), WT (Weaknesses - Threats) ในการกำหนดแนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย) ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

	Opportunities (O) โอกาสจากภายนอก		Threats (T) อุปสรรคจากภายนอก	
Strengths (S) จุดแข็ง	พัฒนาความร่วมมือภาครัฐ เอกชน เพื่อขยายเครือข่ายเทคโนโลยีและทรัพยากร	S2 + O2	ใช้ระบบบัญชาการ (C2) ลดความซับซ้อนการทำงาน	S3 + T2
	ใช้โครงสร้างบัญชาการที่มีประสิทธิภาพ ร่วมกับเทคโนโลยีทันสมัย เช่น AI	S3 + O4	เพิ่มมาตรการจัดการข้อมูลข่าวสารเพื่อสกัด Fake News	S5 + T5
	เพิ่มขีดความสามารถของกำลังพล โดยการพัฒนาการฝึกอบรมด้านการกู้ภัย	S4 + O1	สร้างแผนรับมืออุทกภัยที่เชื่อมกับแผนรัฐ	S6 + T1
	จัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น เรือกู้ภัย เครื่องสูบน้ำ และโดรนสำรวจพื้นที่	S1 + O2	พัฒนาแผนเผชิญเหตุให้ยืดหยุ่นตามสถานการณ์	S1 + T3

Weaknesses (W) จุดอ่อน	ใช้เทคโนโลยี GIS, IoT, 5G และแอปแจ้งเตือนภัย บริหารจัดการสถานการณ์	W1 + O4	จัดทำแผนฟื้นฟูระยะยาว ทั้งงบ บุคลากร และทรัพยากร	W1 + T2
	พัฒนาศูนย์ข้อมูลภัยพิบัติกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร	W3 + O4	ปรับปรุงระบบสื่อสารในพื้นที่เสี่ยง	W3 + T6
	จัดอบรมกำลังพลโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากเอกชน/ต่างประเทศ	W4 + O2	แก้ไขข้อกฎหมายและระเบียบให้ดำเนินการได้เร็ว	W6 + T7
	ขอรับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐและ NGO เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	W5 + O1	พัฒนาแนวทางป้องกันอุทกภัยร่วมกับหน่วยงานอื่น	W2 + T3

กลยุทธ์ SO (ใช้จุดแข็งให้เกิดประโยชน์จากโอกาสที่มีอยู่) แนวทางการพัฒนา

- S2 + O2 พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อขยายเครือข่ายสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและทรัพยากร
- S3 + O4 ใช้โครงสร้างบัญชาการที่มีประสิทธิภาพ ร่วมกับเทคโนโลยีทันสมัย เช่น AI วิเคราะห์ข้อมูลภัยพิบัติ และระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า
- S4 + O1 เพิ่มขีดความสามารถของกำลังพล โดยนำความร่วมมือระหว่างประเทศมาใช้ในการพัฒนาการฝึกอบรมด้านการกู้ภัย
- S1 + O2 จัดหาและเพิ่มจำนวนอุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น เรือกู้ภัย เครื่องสูบน้ำ และโดรนสำรวจพื้นที่ โดยใช้การสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน

กลยุทธ์ WO (ใช้โอกาสแก้ไขจุดอ่อนขององค์กร) แนวทางการพัฒนา

- W1 + O4 นำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น GIS, IoT, ระบบเครือข่าย 5G และแอปพลิเคชันแจ้งเตือนภัย มาใช้ในการบริหารจัดการอุทกภัย
- W3 + O4 พัฒนาศูนย์ข้อมูลภัยพิบัติกลาง ที่สามารถบูรณาการข้อมูลจากทุกหน่วยงานเพื่อช่วยให้การตัดสินใจและบริหารสถานการณ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- W4 + O2 จัดตั้งโครงการ ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะกำลังพล โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศมาถ่ายทอดความรู้

- W5 + O1 ขอรับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อใช้ในการจัดหาอุปกรณ์และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ ST (ใช้จุดแข็งเพื่อลดผลกระทบจากอุปสรรค) แนวทางการพัฒนา

- S3 + T2 ใช้ศูนย์บัญชาการและระบบควบคุม (C2) ในการบริหารจัดการภัยพิบัติให้เป็นระบบมากขึ้น และลดความซับซ้อนของการดำเนินงาน

- S5 + T5 เพิ่มมาตรการด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร เพื่อลดผลกระทบจากข้อมูลเท็จ (Fake News)

- S6 + T1 ใช้ความร่วมมือกับกองทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการรับมืออุทกภัยที่เป็นระบบ และเชื่อมโยงกับแผนบริหารจัดการน้ำของรัฐบาล

- S1 + T3 พัฒนาแผนเผชิญเหตุฉุกเฉินให้มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

กลยุทธ์ WT (ลดจุดอ่อนและป้องกันผลกระทบจากอุปสรรค) แนวทางการพัฒนา

- W1 + T2 จัดทำแผนฟื้นฟูระยะยาวที่ครอบคลุมทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

- W3 + T6 ปรับปรุงระบบสื่อสารในพื้นที่เสี่ยงภัย ให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เพื่อลดปัญหาด้านการประสานงาน

- W6 + T7 แก้ไขปัญหาด้านข้อกฎหมายและระเบียบราชการ โดยเสนอแนวทางให้สามารถดำเนินการช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วขึ้น

- W2 + T3 พัฒนาแนวทางป้องกันอุทกภัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความเสียหายจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

การใช้ SWOT Analysis และ TOWS Matrix ในการวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางช่วยให้มณฑลทหารบกที่ 17 สามารถ ใช้จุดแข็งให้เกิดประโยชน์ ลดจุดอ่อน ใช้โอกาสให้คุ้มค่า และรับมือกับอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ การพัฒนารูปแบบการบริหารอาสาสมัครภัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้สามารถ ช่วยเหลือประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ในสถานการณ์อุทกภัยต่อไป

สรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนของ มณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)

ในกรณีอุทกภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพลและหน่วยปฏิบัติการ
 - พัฒนาทักษะของกำลังพลในด้าน การกู้ภัยทางน้ำ, การปฐมพยาบาลฉุกเฉิน และการใช้เทคโนโลยีกู้ภัยสมัยใหม่
 - จัดให้มีการฝึกอบรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.), กาชาด และองค์กรนานาชาติ
 - เพิ่มกำลังพลและอาสาสมัครช่วยเหลือภัยพิบัติ โดยขยายเครือข่ายประชาชนจิตอาสาในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย
2. การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบรรเทาสาธารณภัย
 - ติดตั้งและพัฒนา ระบบแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) โดยใช้ข้อมูลจาก AI, Big Data และ IoT
 - ใช้โดรนสำรวจพื้นที่ประสบภัย และประยุกต์ใช้ระบบ GIS (ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์) เพื่อระบุพื้นที่เสี่ยงและวางแผนช่วยเหลือได้แม่นยำขึ้น
 - พัฒนาระบบสื่อสารฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ เช่น เครือข่ายวิทยุสื่อสารสำรอง และแอปพลิเคชันแจ้งเตือนภัยผ่านมือถือ
3. การเพิ่มขีดความสามารถด้านทรัพยากรและอุปกรณ์กู้ภัย
 - จัดหาและเพิ่มจำนวน อุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น เรือกู้ภัย, เครื่องสูบน้ำ, และยานพาหนะสะเทินน้ำสะเทินบก
 - ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากภาครัฐ และความร่วมมือจากภาคเอกชน เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ช่วยเหลือที่ทันสมัย
 - จัดตั้งคลังสำรองยุทธโปกรณ์และสิ่งของจำเป็น ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยเพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว

4. การบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

- พัฒนาระบบบัญชาการกลาง (C2 System) เพื่อบูรณาการข้อมูลภัยพิบัติระหว่าง มณฑลทหารบกที่ 17, ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- สร้างแผนเผชิญเหตุฉุกเฉินแบบบูรณาการ โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรช่วยเหลือระหว่างประเทศ

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดโครงการอบรมอาสาสมัครกู้ภัยและสร้างเครือข่ายชุมชนเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ

แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัยของ มณฑลทหารบกที่ 17 ควรมุ่งเน้น 4 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนากำลังพล, การใช้เทคโนโลยี, การเพิ่มทรัพยากร และการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

บทที่ 4

บทอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท บทบาท ปัญหา และแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของมณฑลทหารบกที่ 17 ในการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดอุทกภัยในพื้นที่รับผิดชอบ การอภิปรายผลในบทนี้มุ่งเน้นการเชื่อมโยงข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ตลอดจนบริบทเชิงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ความเหมาะสมของบทบาทมณฑลทหารบกที่ 17 ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนกรณีอุทกภัย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มณฑลทหารบกที่ 17 (มทบ.17) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนภารกิจด้านความมั่นคงของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้ความช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์อุทกภัย ซึ่งถือเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเป็นประจำในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดสุพรรณบุรี โดยบทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับภารกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านความมั่นคง) ทั้งนี้ การปฏิบัติงานของ มทบ.17 มีลักษณะเชิงรุก และสามารถจัดกำลังพล พร้อมยุทโธปกรณ์ในการเข้าสนับสนุนพื้นที่ประสบภัยได้อย่างทันท่วงที อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดในการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานพลเรือน ซึ่งอาจส่งผลให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินขาดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพลดลง

ข้อจำกัดด้านโครงสร้างและทรัพยากรที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิด 7S McKinsey Framework พบว่า มทบ.17 มีความพร้อมในด้านโครงสร้างและระบบการบังคับบัญชาในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดสำคัญในด้านทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเทคโนโลยี อุปกรณ์

ช่วยเหลือ เครื่องมือสื่อสาร และระบบสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร การกระจายทรัพยากรยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนบางกลุ่มในพื้นที่ที่มีภูมิประเทศซับซ้อน เช่น เขตภูเขาหรือพื้นที่ลุ่มต่ำ ได้รับความช่วยเหลือในลักษณะล่าช้ากว่ากลุ่มอื่น อันสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนภารกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความพร้อมของกำลังพลและการพัฒนาขีดความสามารถเฉพาะทาง

แม้ว่า มทบ.17 จะมีการเตรียมกำลังพลไว้สำหรับการบรรเทาสาธารณภัยอยู่แล้ว แต่ยังพบว่าทักษะในด้านเฉพาะทาง เช่น การกู้ภัยทางน้ำ การใช้เทคโนโลยีสำหรับประเมินสถานการณ์ภัยพิบัติ และการบริหารจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ ยังคงมีข้อจำกัด ทั้งนี้ การพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉิน ผลการวิเคราะห์จากกรอบ SWOT และ TOWS Matrix ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ รวมทั้งควรส่งเสริมความร่วมมือกับภาคประชาสังคม หน่วยงานท้องถิ่น และอาสาสมัครในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

โอกาสในการยกระดับประสิทธิภาพผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีและแนวทางยุทธศาสตร์

เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบภูมิสารสนเทศ (GIS), ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบแจ้งเตือนภัยอัตโนมัติ มีศักยภาพในการสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการคาดการณ์ พยากรณ์ และการวางแผนเชิงรุก แนวทางการพัฒนาตามกรอบ TOWS Matrix แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการเชื่อมโยงแผนงานของ มทบ.17 เข้ากับยุทธศาสตร์กองทัพบกและยุทธศาสตร์ระดับชาติ ผ่านการจัดตั้งศูนย์บัญชาการร่วมแบบเรียลไทม์ การใช้แอปพลิเคชันเพื่อแจ้งเตือนภัย และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความจำเป็นในการเสริมสร้างระบบการฟื้นฟูหลังสถานการณ์อุทกภัย

แม้ว่า มทบ.17 จะมีความสามารถในการเข้าพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วหลังสถานการณ์อุทกภัยคลี่คลาย แต่การฟื้นฟูในระยะกลางและระยะยาว เช่น การซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐาน การฟื้นฟูการดำรงชีวิตของประชาชน และการสนับสนุนภาคเกษตรกรรม ยังคงขาดความต่อเนื่องและไม่ครอบคลุมทุกมิติ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของธนาคารโลก (2566) ที่ระบุว่าการจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องครอบคลุมทั้งด้านการเตรียมความพร้อม การตอบสนองในภาวะวิกฤต และการ

ฟื้นฟูหลังเหตุการณ์ โดยต้องมีการบูรณาการเชิงระบบระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน

ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการศึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ประการ ได้แก่ 1. การศึกษาบริบทและบทบาทของมณฑลทหารบกที่ 17 ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์อุทกภัย 2. การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินการกิจ และ 3. การเสนอแนะแนวทางพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถสะท้อนให้เห็นภาพรวมของศักยภาพและข้อจำกัดของหน่วยงานได้อย่างรอบด้าน รวมถึงนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีมูลค่าต่อการปรับปรุงยุทธศาสตร์การดำเนินงานของกองทัพบกในระยะยาว

ความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด 7S McKinsey Framework ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ Structure, Strategy, Systems, Shared Values, Skills, Staff และ Style โดยเฉพาะในประเด็นด้านระบบ (Systems) และทักษะ (Skills) ของกำลังพลที่ยังมีข้อจำกัด ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความทันสมัยและคล่องตัวมากขึ้น

นอกจากนี้ การใช้ SWOT และ TOWS Matrix ช่วยให้เห็นภาพจำแนกปัจจัยภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาส ภัยคุกคาม) เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่

การอภิปรายผลเชิงกลยุทธ์ผ่าน TOWS Matrix

การวิเคราะห์ผลการวิจัยผ่าน TOWS Matrix ได้เสนอแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน 4 ด้าน ได้แก่

SO Strategy (Strength–Opportunity) ใช้จุดแข็ง เช่น ความพร้อมของกำลังพลและการเข้าถึงพื้นที่รวดเร็ว ร่วมกับโอกาสในการบูรณาการเทคโนโลยี เพื่อสร้างระบบสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยอัจฉริยะ เช่น ระบบแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า และแพลตฟอร์มสื่อสารแบบเรียลไทม์

WO Strategy (Weakness–Opportunity) ลดจุดอ่อนด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีโดยอาศัยโอกาสจากนโยบายสนับสนุนด้านดิจิทัลของรัฐ และงบประมาณจากโครงการพัฒนาในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความพร้อมทางเทคโนโลยีของหน่วย

ST Strategy (Strength–Threat) ใช้จุดแข็งด้านระเบียบวินัยและระบบบัญชาการ เพื่อรับมือกับภัยคุกคาม เช่น ความเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่รุนแรงขึ้น ด้วยการจัดตั้งชุดเผชิญเหตุเฉพาะกิจที่ฝึกอบรมมาอย่างเข้มงวด

WT Strategy (Weakness–Threat) ลดจุดอ่อนเชิงโครงสร้างและบุคลากร โดยออกแบบโครงการความร่วมมือกับองค์กรพลเรือนและอาสาสมัครท้องถิ่น เพื่อขยายขีดความสามารถของการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง

ความสอดคล้องกับบริบทของกองทัพบกและยุทธศาสตร์ชาติ

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับพันธกิจของกองทัพบก ในด้าน “การสนับสนุนภารกิจช่วยเหลือประชาชน” และ “การรักษาความมั่นคงในระดับพื้นที่” ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. 2563–2580 และยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงแบบองค์รวม (Comprehensive Security) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัยของ มทบ.17 ให้มีความยืดหยุ่น ทันสมัย และบูรณาการกับหน่วยงานพลเรือน จะส่งผลให้กองทัพบกสามารถปฏิบัติการกิจด้านความมั่นคงภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อบทบาทของทหารในฐานะ “กองทัพประชาชนเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง”

จากการอภิปรายผลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า มณฑลทหารบกที่ 17 มีบทบาทสำคัญในการดำเนินภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนจากอุทกภัยอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ทั้งในด้านโครงสร้าง ทรัพยากร เทคโนโลยี บุคลากร และระบบการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการพัฒนาแนวทางใหม่ในการบรรเทาสาธารณภัย โดยอิงข้อมูลเชิงพื้นที่ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และบูรณาการแผนยุทธศาสตร์ทุกระดับ จะช่วยส่งเสริมให้ มทบ.17 สามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และยั่งยืนยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง "แนวทางพัฒนารูปแบบการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชนของมณฑลทหารบกที่ 17 (โดยศึกษาเฉพาะกรณีอุทกภัย)" มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานภาพและขีดความสามารถของหน่วยในการปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัย และเพื่อเสนอแนวทางพัฒนารูปแบบการปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงและยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. 2560–2579

สรุปผลการวิจัย

มณฑลทหารบกที่ 17 มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนภารกิจของรัฐในการรับมือและบรรเทาผลกระทบจากอุทกภัย โดยมีการจัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย เตรียมความพร้อมด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ และมีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หน่วยยังเผชิญกับข้อจำกัดด้านการบูรณาการข้อมูล การใช้เทคโนโลยี การขาดแคลนทรัพยากร และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของกำลังพล จากการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกรอบแนวคิด 7S Framework ร่วมกับ SWOT และ TOWS Matrix พบว่า การพัฒนาอย่างเป็นระบบควรเน้นใน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) การเสริมสร้างศักยภาพของกำลังพล 2) การเพิ่มขีดความสามารถด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี 3) การสร้างเครือข่ายและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และ 4) การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ตามหลักธรรมาภิบาล ผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดด้านการจัดการภัยพิบัติในระดับปฏิบัติการ โดยเน้นการเตรียมพร้อม การตอบสนอง การฟื้นฟู และการลดความเสี่ยง ทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างบทบาทของกองทัพในการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชนในภาวะวิกฤต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพล

1. จัดหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะทางด้านการกู้ภัย การบริหารจัดการภัยพิบัติ และการใช้เทคโนโลยีสำหรับกำลังพลประจำศูนย์บรรเทาสาธารณภัย
2. ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานต่างประเทศที่มีประสบการณ์ในการรับมือภัยพิบัติ เพื่อนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย

ด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

1. จัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างมณฑลทหารบกกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างกลไกการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาระบบศูนย์ปฏิบัติการร่วมถาวรในระดับจังหวัด เพื่อรวบรวมข้อมูล และตัดสินใจร่วมกันแบบเรียลไทม์ในสถานการณ์วิกฤต

ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

1. พัฒนาและติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย โดยอาศัยเทคโนโลยี IoT และการวิเคราะห์ Big Data
2. จัดหาอุปกรณ์สื่อสารสำรอง และระบบควบคุมสั่งการแบบพกพาเพื่อให้การติดต่อสื่อสารไม่สะดุดในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ด้านการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ

1. จัดตั้งคลังสำรองสิ่งของจำเป็นระดับจังหวัด โดยประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชนในท้องถิ่น
2. เพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดหาและบำรุงรักษาอุปกรณ์กู้ภัยให้มีความทันสมัย เพียงพอต่อสถานการณ์จริง และสามารถรองรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกันหลายพื้นที่ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ศึกษารูปแบบความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยทหารกับหน่วยงานพลเรือนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อพัฒนาโมเดลความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ
2. วิจัยเปรียบเทียบศักยภาพและแนวทางการปฏิบัติงานของมณฑลทหารบกในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อประยุกต์แนวทางที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศและภัยพิบัติที่แตกต่างกัน
3. ศึกษาศักยภาพในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอัตโนมัติในการประเมินความเสี่ยง การเตือนภัย และการบริหารทรัพยากรในสถานการณ์ฉุกเฉิน
4. ศึกษาระดับความตระหนักรู้ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัยอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

1. กองบัญชาการกองทัพบก. ยุทธศาสตร์กองทัพบก 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580). กรุงเทพฯ: กองแผนงาน สำนักงานปฏิบัติราชการกองทัพบก, 2561.
2. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580). กรุงเทพฯ: สภาพัฒน์, 2561.
3. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Boston, MA: Harvard Business Press.
4. McKinsey & Company. (1980). The 7S Framework. Retrieved from <https://www.mckinsey.com>
5. ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ. รายงานสถานการณ์น้ำท่วมประเทศไทย ปี 2566. กรุงเทพฯ: ศูนย์เตือนภัยพิบัติ, 2566.
6. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. คู่มือการจัดการสาธารณภัยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย, 2565.
7. กองทัพบก. แผนการฝึกและปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชนประจำปีงบประมาณ 2567. กรุงเทพฯ: กรมกิจการพลเรือนทหารบก, 2567.
8. พิชิต ทิพย์พนารัตน์. (2563). “การประเมินศักยภาพหน่วยงานทหารในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์ฉุกเฉิน.” วารสารความมั่นคงศึกษา, 8(2), 45–60.
9. Porter, M. E. (2008). The Five Competitive Forces That Shape Strategy. Harvard Business Review, 86(1), 78–93.
10. อาคม กาญจนประดิษฐ์. (2564). “แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติในระดับชุมชน.” วารสารการปกครองท้องถิ่น, 17(3), 122–138.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ

พันเอก สรกฤต จินสมุทร

วัน เดือน ปีเกิด

9 สิงหาคม 2522

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2541	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 39
พ.ศ. 2546	หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล 0โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 50
พ.ศ. 25491	หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารราบ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ รุ่นที่ 59
พ.ศ. 2553	หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารราบ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ รุ่นที่ 61
พ.ศ. 2557	หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 92

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2546 - 2550	รองผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 109
พ.ศ. 2550 - 2555	ผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 109
พ.ศ. 2555 - 2556	นายทหารยุทธการและการฝึก กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 109
พ.ศ. 2557 - 2560	รองผู้บังคับกองพัน กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 109
พ.ศ. 2560 - 2562	ผู้ช่วยผู้ประสานการยิงสนับสนุน กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๙
พ.ศ. 2562 - 2564	ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 19
พ.ศ. 2564 - 2565	หัวหน้ากองกิจการพลเรือน มณฑลทหารบกที่ 17

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2565 - 2568	รองเสนาธิการ มณฑลทหารบกที่ 17
------------------	-------------------------------